

Firma Kecskeméti

Articole optice și foto, radio, instrumente medicale, articole și mobilier pentru frizeri, articole de drogherie

Afiș cu produsele firmei

Termometru pe platforma gării Băile Herculane (Foto: Lucian Muntean, 2014)

Laborator și prăvălie de articole optice, înființat în 1821 de către Salamon Kecskeméti (Lewiter) continuat de Ignatz și Alexander Kecskeméti, sub conducerea cărora își extinde aria și spre instrumente medicale, articole și mobilier pentru frizeri. Întemeiază de asemenea o mică fabrică de săpunuri cosmetice și parfumuri, ajungând la un moment dat la circa 40 de angajați. Firma avea relații foarte strânse cu firme renumite din Europa și avea reprezentanța pentru Balcani pentru firme ca AGFA, Karl Zeiss Jena, iar pentru instrumente și aparatură medicală pentru Siemens.

În anul 1941, intră în vigoare măsurile antievreiești, printre care "romanizarea" întreprinderilor, adică trecerea lor în posesie românească. Cu această ocazie, firma este numită Centrala Optică (optic, foto, sport). Ultimul proprietar a fost Frantz K (tatăl nostru) până în 1949, când întreaga întreprindere intră în posesia statului român sub denumirea de Centrofarm.

Peter și Ștefan, fiii lui Frantz Kecskeméti, ultimul proprietar al firmei

Ștefan Kecskemeti, Amintiri din copilărie

"Romanizarea"

Titlul de Centrala Optică s-a născut în urma așa-zisei "romanizări", adică a trecerii în posesie românească a firmelor evreiești, spre deosebire de C.N.R.-ul¹ imobilelor, care era o expropriere reală. A fost o treabă formală - un român autentic prelua contra unei remunerații titlul de proprietar. În cazul bunicului meu, noul proprietar era un domn care lucra la cenzura scrisorilor poștale. Îmi aduc aminte de dânsul la locul său de muncă, unde deschidea toată corespondența, le citea și ce era considerat "nepotrivit politic" era acoperit cu o soluție neagră care obtura partea din text cenzurată. Plicul era apoi reînchis și stampilat "cenzurat". Nu îmi mai aduc aminte de numele domnului, avea o față cam de o vârstă cu mine. Nu țin minte să fi existat ceva probleme pe durata "romanizării".

Rebeliunea legionară

Pe durata celor 3 zile de "rebeliune legionară", "cămășile verzi" (legionarii) au stat în fața prăvăliei nelăsând să intre alfel de cumpărători decât "jidani". Același lucru s-a întâmplat și în fața cabinetelor medicilor evrei și ale avocaților. După trei zile, în care pe frontispiciul Catedralei în plină construcție era afișat un imens portret al "căpitanului" Zelea Codreanu, în masa gălăgioșilor agitați de un popă cu un crucifix în mână a intrat brusc o motocicletă militară germană, cred că de la Standortskommandatur german care au recvirat "Clubul ziariștilor", actuala Casa universitarilor. Motocicleta cu ataș, prevăzută cu o mitralieră, a început să descrie cercuri largi în fața teatrului, risipind în câteva minute toată gașca, cu popa lor cu tot.

Pe vremea aceea, tata era în tabără de muncă. Locuiam în Elisabetin pe str.General Moșoiu și îmi aduc aminte de o sperietură noaptea, cu mama disperată aplecată deasupra paturilor noastre sub amenințarea unui tânăr în cămașă verde care ne-a apostrofat ca "pui de năpârcă și bozgori împuțți pe deasupra"... În plină noapte, îmbrăcați la repezeală, am plecat la bunica (care se ținea româncă), trecând pe podul spre piața Lahovari. Pe dreapta, pe malul Begăi, era sediul Gărzii, semnalizată de vestitele "gratii"², iar gealații, beți turtă, urlând, își serbau pretinsa victorie.

Ceară pentru mustață și schiuri în lumea pestriță timișoreană

Pe strada care duce de la Operă spre gară, erau două magazine, unul de optică, instrumente medicale și foto, cu un laborator foto și un atelier de montat ochelari la etaj. Prin biroul din

---

¹ C.N.R. Centrul Național de Romanizare. Proprietarii evrei erau expropriați și expulzați.

² Simbolul mișcării legionare

spate se putea intra în cel de al doilea magazin, cel de suflet al bunicului, cu articole de drogherie produse în fabrica lui de pe str. Grigorescu. Era mândru de vestitul său patent "bajuszkóttó, az urak öröme" ("ceara pentru mustață, bucuria domnilor"), dar și altă găselniță a lui, vestitul "Schiwachs", ceară pentru schiuri, pe care l-a inventat când o cantitate enormă de unsoare pentru creme se râncezise.

În fiecare an apărea în magazin un adevărat artist pe care l-am admirat ore în șir. Având în fața lui clientul, desena pe o proteză oculară imaginea asemănătoare până la confuzie a ochiului rămas al acestuia. Se numea Herr Asprion, venea din Germania, până ce a dispărut în iadul Holocaustului. De numele bătrânului și simpaticului contabil jovial și rotofei nu îmi aduc aminte. Casieră era o șvăboaică hitleristă care saluta orice militar german cu un zgomotos "Heitler" -Frau Konrad. Fuchs Sanyi bácsi era un fel de totum factum. Băiatul adoptat al prietenului bunicului, dr. Por, oftalmologul Timișoarei, oaia neagră a magazinului, era un șmecher tolerat din motivele amicitiei bunicului. Mai era un băiat bun de toate, iar drogheria era guvernată de domnul Svoboda și domnul Majtenyi. La etaj domnea Pál úr, stapânul ramelor de ochelari. Nu pot să nu amintesc că în beciul casei unde am stat când eram copil mic, era un atelier de tocilărie, peste care domnea domnul Potichen, până în anii în care tata încerca să supraviețuiască, lucrând ca mic meseriaș.

Iată dovezi ale componenței tipic multietnice a populației orașului meu natal spre sfârșitul anilor '40 din secolul trecut.

La parterul Palatului Weiss, Piața Operei (De la L. Muntean)

Jenő Herceg tér (azi Piața Libertății) la parterul Temesi Agrarpénzta (Banca Agricolă)

De la L. Muntean

Restul fotografiilor sunt din arhiva familiei Kecskeméti.